

עת"א 34392/03/14 - שלמה חי טובול נגד הממונה על עבודות שירות, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים
לפני כב' השופט י' נועם

עת"א 34392-03-14 שלמה חי טובול נ' הממונה על עבודות שירות ואח'
העותר
שלמה חי טובול
ע"י ב"כ עו"ד א' ביטון

נגד
המשיבים
1. הממונה על עבודות שירות
2. מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

פסק-דין

העתירה

1. לפני עתירה על החלטת מפקד מחוז דרום בשירות בתי הסוהר מיום 19.2.14, בהתאם לסעיף 51ט לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק), בדבר הפסקה מינהלית של עבודות שירות שהוטלו על העותר במסגרת גזר-הדין בת"פ 24359-06-11 בבית-משפט השלום בירושלים, ובגדרה נקבע, כי העותר ירצה את יתרת המאסר, בתקופה של 90 יום, בין כותלי הכלא.

הרקע העובדתי

2. להלן הרקע העובדתי העולה מכתבי הטענות על נספחיהם.

ביום 13.10.13 נגזר דינו של העותר, יליד 1992, בבית-משפט השלום בירושלים, בגדרו של התיק הפלילי הנ"ל, לארבעה חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות. גזר-הדין הוטל בגין עבירה שביצע העותר עת היה קטין כבן שבע-עשרה וחצי.

העותר התייצב לראיון קליטה והצבה אצל הממונה ביום 17.10.13. במעמד זה הוסברו לו כללי נשיאת המאסר בעבודות שירות, והוא שובץ לתחילת תעסוקה בבית-ספר "ניר" שבאזור המרכז. ביום 27.10.13 נערכה לעותר שיחת

בירור, לפני הממונה על עבודות השירות, זאת עקב סילוקו ממקום העבודה לאחר שלא נשמע להוראות המעסיק. בתום השיחה הוחלט לשבץ את העותר בענף התחבורה של משטרת מודיעין (נספח א' לתגובת המשיבים).

במהלך חודש אוקטובר 2013 נעדר העותר ממקום העבודה במשטרת מודיעין, שלושה ימים, ללא אישור. ביום 7.11.13 נערכה לעותר שיחת בירור נוספת עם נציג הממונה, הואיל ומקום ההעסקה דיווח שהעותר לא ביצע עבודתו כפי שנתבקש, ואף עזב את המקום ללא אישור. במסגרת שיחת הבירור, ונוכח העובדה שהעותר הודיע כי חזר להתגורר בבית הוריו בירושלים, הוחלט שהעותר יועבר להמשך ריצוי עבודות השירות במחוז דרום, החל מיום 13.11.13 (נספח ב' לתגובה).

ביום 14.11.13 שובץ העותר להמשך ריצוי עבודות השירות בבית החייל בירושלים. ביום 19.11.13 התקבל דיווח מטעם המעסיק בבית החייל, אשר ביקש להעביר את העותר ממקום העובדה, זאת היות שהוא "מציב תנאים לעבודתו ומתסיס את שאר עובדי השירות במקום העבודה". משכך, שובץ העותר להמשך ריצוי עבודות השירות בבית-חולים "הדסה" בירושלים. באותו החודש, חודש נובמבר, נעדר העותר שמונה ימים מהעבודה ללא אישור.

מחמת התפקוד הלקוי האמור וההיעדרויות הרבות, זומן העותר למשרדי הממונה ליום 11.12.13 לשיחת בירור נוספת, אולם הוא לא התייצב לשיחה הזאת. בחודש דצמבר 2013 נעדר העותר ממקום העבודה 11 ימים ללא אישור.

לאור ההיעדרויות הרבות זומן העותר, בפעם השלישית, לשיחת בירור במשרדי הממונה ליום 1.1.14, אשר אף אליה לא התייצב. ביום 8.1.14 התייצב העותר לשיחת בירור נוספת, במסגרתה לא נטל אחריות על תפקודו. בגדרה של שיחה זו טען העותר, כי לא התייצב לשיחת הבירור ביום 1.1.14, הואיל ואין זה הגיוני שהמפקחת העובדת בירושלים "תטרטר" אותו למשרדי הממונה בבאר שבע. בסיומה של שיחת הבירור נאמר לעותר שהוא אינו נוטל אחריות על תפקודו ושאינו שיפור בהתנהלותו, ומשכך יוזמן לשימוע ליום 3.2.14. הובהר לו כי עד לשימוע עליו להתייצב במקום העבודה שאליו ישובץ (נספח ג' לתגובה). בנוסף, הוחתם העותר באותו מעמד על טופס הזמנה לשימוע למועד הנ"ל, שבו צוין כי יש כוונה להעביר את עניינו לנציב שירות בתי הסוהר בצירוף המלצה על הפסקה מינהלית של עבודות השירות, זאת מחמת היעדרות מהעבודה ללא אישור והתרשלות בביצוע העבודה. עוד נאמר בטופס ההזמנה לשימוע, כי אי-התייצבות לשימוע תחשב כוויתור על זכותו של העותר להשמיע את טענותיו. בחודש ינואר 2014, לא התייצב העותר כלל לעבודות השירות.

ביום 11.2.14 המליץ הממונה על עבודות השירות במחוז הדרום למפקד מחוז הדרום של שב"ס להורות על הפסקה מינהלית של עבודות השירות, לפי סעיף 51ט לחוק, זאת הואיל והעותר נעדר רבות מהעבודה, ובחודשים האחרונים כלל לא עבד, ואף לא התייצב לשימוע. ביום 19.2.14 אימץ מפקד מחוז הדרום את ההמלצה, והורה כי העותר ירצה את יתרת 90 ימי המאסר בכלא, הואיל ו"נעדר רבות ממקום עבודתו בעבודות שירות, וגם כאשר מתייצב - מתפקד באופן לקוי ביותר". הודעה על ההחלטה האמורה נשלחה לעותר עוד באותו יום.

תמצית טיעוני הצדדים

3. בכתב-העתירה טען העותר, באמצעות ב"כ עו"ד אסף ביטון, כי השתלשלות האירועים כפי שנטענה על-ידי הממונה אינה מדויקת. לדבריו, לאחר ששובץ לעבודות שירות בירושלים, עקב העתקת מגוריו לבית הוריו בירושלים, התייצב ביום 14.11.13 במשרדי הממונה במחוז הדרום כדי להיקלט במקום התעסוקה בבית החייל. עוד טען, כי ביום 19.11.13 קיבל הנחיה טלפונית, ביוזמתה של המפקחת, להתייצב במקום התעסוקה בבית-החולים "הדסה". כן ציין העותר בכתב העתירה, כי בשיחת הבירור שנערכה עמו ביום 8.1.14 "ניסה להסביר את מצבו הרגיש והנסיבות הקשות הסובבות אותו, החל במצבם הכלכלי הקשה של הוריו המבוגרים, וכלה במצבו הרפואי שלו כתוצאה משבירת רגל במהלך תאונה, ומשכך נעדר... לתקופה של מספר ימים" (סעיף 6 לעתירה). בנוסף טען העותר, כי דיווח לממונה בשיחת הבירור הנ"ל על פציעתו ברגל, הסביר לה כי נבצר ממנו מלהתייצב לעבודה מסיבה זו ואף הציג לה מסמכים רפואיים. הוא הלין בכתב העתירה, כי הפרטים האמורים לא זכו לכל התייחסות בדו"ח שנערך אודות שיחת הבירור, וצירף לכתב העתירה מסמכים רפואיים שונים. כן הוסיף, כי ביום 12.3.14, כשבוע לפני הגשת העתירה, נפצע בתאונת דרכים נוספת. הוא צירף לכתב העתירה אישורים רפואיים על פציעותיו בשתי התאונות, הראשונה - מחודש נובמבר, 2013 והשנייה -מחודש מארס 2014, וכן מספר "אישורי מחלה" במהלך החודשים נובמבר ודצמבר, כל אחד לתקופה של שלושה ימים. לאור האמור, ביקש העותר בכתב העתירה לאפשר לו להתייצב פעם נוספת אצל הממונה על עבודות השירות, לשם השלמת 90 ימי עבודות השירות שנותר לו לרצות.

4. בכתב-התגובה טענו המשיבים, כי החלטת מפקד המחוז הנה סבירה ועניינית, ואין עילה להתערב בה; כי עיקר טיעוניו של העותר על בעיותיו הרפואיות לא נותנות הסבר להתנהגותו מול מעסיקיו השונים; וכי מכל מקום - התנהלותו סוטה מהנהלים הדורשים הודעה מראש בכל מקרה של היעדרות. עוד טענו המשיבים, כי מדיוחי הממונה על עבודות השירות עולה, שעל אף שהובהר לעותר כי עליו לציית לכללים ולהוראות שנקבעו על-ידי הממונה (כמפורט במסמך כללים והנחיות לעובד שירות - תנאי ריצוי; נספח מ/ה), הציב העותר תנאים להמשך עבודתו, סירב להישמע להוראות

המעסיקים השונים ונעדר פעמים רבות מעבודתו ללא אישור. לגרסת המשיבים, הממונה פעל לפני משורת הדין בניסיון לסייע לעותר, להעבירו לאזור הקרוב לביתו, ואף לשבצו מחדש במקום עבודה אחר, פעם אחר פעם; ואולם העותר לא השכיל לנצל את ההזדמנויות הרבות שניתנו לו, ובסופו של יום הפסיק, על דעת עצמו, את ביצוע עבודות השירות. מטעמים אלה, גרסו המשיבים בתשובתם לעתירה, כי אין עילה להתערב בהחלטה בדבר ההפסקה המינהלית של עבודות השירות.

5. בדיון שהתקיים ביום 8.5.14, הלן ב"כ העותר על כך שההסברים שמסר מרשו במהלך שיחת הברור מיום 8.1.14, בעניין פציעתו בתאונת דרכים בחודש נובמבר 2013, לא זכתה לכל התייחסות במסמך שנכתב על-ידי עורך הברור. בהקשר זה הוסיף וטען, כי לעותר נגרם שבר ברגל, דבר שלא אפשר את המשך עבודות השירות, הן בחודש נובמבר והן בחודש דצמבר. עוד טען, כי העותר לא קיבל הזמנות לחלק משיחות הברור, ואף לא קיבל הזמנה לפגישת השימוע. עם זאת, אישר כי העותר חתם על מסמך כלשהו בשיחת הברור מיום 8.1.14, אך לא קיבל עותק מהמסמך ולא הבין שהיה עליו להתייבץ לשימוע ביום 3.2.14. באותו דיון ציינה ב"כ המשיבים, עו"ד ליזו ולפוס, כי התנהלותו הבלתי תקינה של העותר החלה עוד בטרם נפצע בתאונה. היא הוסיפה, כי בחודש נובמבר נעדר העותר מעבודתו לתקופה של שמונה ימים, אך הציג אישורי מחלה ליומיים בלבד. לבקשתה, נדחה הדיון בעתירה כדי לברר כיצד הוזמן העותר לשיחות ברור ליום 11.12.13 וליום 1.1.14, והאם קיבל לידי עותק מהזמנה לשימוע ליום 3.2.14.

6. בדיון המשלים מיום 8.6.14, נתחוויר כי המשיבים לא איתרו מסמך בדבר זימונו של העותר לשיחת הברור שנקבעה ליום 11.12.13. בכל הנוגע לזימון לשיחת הברור שנקבעה ליום 1.1.14, טען ב"כ המשיבים, עו"ד שחר מלול, כי אמנם אין ראייה על המצאת הזמנה לעותר, אך לדבריו, משיחת הברור שנערכה ביום 8.1.14 עולה, כי העותר היה מודע לזימונו לשיחת ברור ביום 1.1.14, עת השמיע טרזניה על כך שהוזמן לשיחת ברור בבאר שבע, שעה שלטענתו היה ניתן לקיימה בירושלים (נספח ג' לתגובת המשיבים). באשר לזימון לשימוע שאמור היה להתקיים ביום 3.2.14, הציג כאמור ב"כ המשיבים, את ההזמנה לשימוע למועד הנ"ל (נספח מש/ד), שבשוליה חתם העותר לצד המילים "אני מאשר קבלת הזמנה לשימוע". עוד הדגיש ב"כ המשיבים בדיון המשלים, כי גם אם יש הסברים אלו או אחרים מטעם העותר לסיבת אי-התייבצותו לעבודות, הנוגעים לפציעתו ולשבר ברגלו בחודש נובמבר 2013, הרי שהחלטה נושא העתירה התקבלה על-רקע מכלול התנהלותו של העותר, הן לפני התאונה והן לאחריה; ובפרט כאשר ניתנו לו הזדמנויות חוזרות ונשנות לתיקון דרכיו. במהלך הדיון המשלים חזר ב"כ העותר על טענותיו, לפיהן בהחלטה בדבר ההפסקה המינהלית של עבודות השירות, נפל פגם של היעדר התייחסות לבעיות הרפואיות הנדונות, ובפרט כאשר העותר הציג במהלך שיחת הברור מסמכים רפואיים. הוא הגיש במהלך הדיון, בהסכמת ב"כ המשיבים, מסמך רפואי

עדכני בדבר תאונת דרכים נוספת שעבר העותר ביום 12.3.14 שגרמה להחמרת הפגיעה בתאונה הראשונה (נספח ע/א). עוד הוסיף וטען, כי הואיל והסיבה העיקרית לאי-ההתייבבות לעבודה נבעה מפציעתו של העותר בתאונת דרכים, והיות שמדובר בריצוי עונש בגין מעשה שביצע העותר בעת שהיה קטין בן שבע-עשרה וחצי, ומאז ועד היום חלפו ארבע שנים מבלי שנפתח נגדו תיק חקירה נוסף כלשהו - מן הראוי לאפשר לעותר להשלים את עבודות השירות, ולא להרחיקו אל בין כותלי הכלא, ולחלופין - לקיים שימוע חוזר בעניינו.

דין

7. כבר נפסק, כי "עבודות שירות מהוות חלופה לעונש מאסר בפועל, וניתנות בידי הנאשם כפריבילגיה אפשרית שנועדה למנוע את כליאתו בין סורג ובריה"; וכי "מקום שנאשם אינו מקבל על עצמו את עול האחריות הנלווה לעבודות שירות, לא נותרת ברירה אלא לבטל חלופה עונשית זו ולהפנותו לריצוי עונש מאסר ממש לגבי יתרת העונש שנתר" (רע"ב 8648/04 יעקב הרץ נ' נציב שירות בתי הסוהר (23.9.04)). בהקשר האמור אף נפסק, כי מאסר בעבודות שירות אינו "תוכנית כבקשתך, לפי רצונו ואוות נפשו של האדם, ברצונו יבוא למקום העבודה וברצונו ייעדר, כעולה על רוחו. הריהו מאסר כדת וכדין" (רע"ב 5530/07 חאלד זדיאן נ' נציב בתי הסוהר (2.7.07)); וכן ראו: רע"ב 1684/13 טלב עראר נ' מדינת ישראל - שירות בתי הסוהר (21.5.13)). עם זאת, יש להקפיד בבירור העובדתי, בטרם מתן החלטה על הפסקה מינהלית של עבודות שירות, וליתן לנאשם זכות להעלאת טיעונו, בהליך של שימוע.

8. לאחר בחינת טיעוני הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להתקבל, במובן זה שעניינו של העותר יוחזר לשלב השימוע. אכן, העותר כשל בהתנהלותו, עת לא התמיד להתייבב לעבודות השירות במקומות שהוצב בהם ונקלע לעימותים עם מעסיקיו. ואולם, הממונה על עבודות השירות נתן לו הזדמנויות נוספות, ולא סבר כי בהתנהלות הבלתי תקינה יש כדי להצדיק הפסקה מינהלית של עבודות השירות. על-רקע האמור, שיבץ הממונה את העותר ביום 14.11.13 להמשך ריצוי עבודות השירות בבית החייל בירושלים. הסיבה שבעטייה הוזמן העותר לשיחת בירור, שבעקבותיה הופסקו עבודות השירות, נעוצה בהתנהלותו החל מהמועד הנ"ל, ובעיקר - אי-ההתייבבות סדירה לעבודה מאמצע חודש נובמבר ואילך. עם זאת, אין מחלוקת, כי באותה תקופה נפצע העותר בתאונת דרכים ונגרם לו שבר בקרסול רגלו הימנית, והדבר עולה ממסמכים רפואיים שצורפו לעתירה. כאמור, העותר טען, כי בשיחת הבירור ציין שנפצע בתאונה, והלין בעתירה על כך שדבריו בעניין זה לא נרשמו בפרוטוקול שיחת הבירור. הואיל ובפרוטוקול שיחת הבירור אין אזכור לטענת העותר בדבר פציעתו, והיות שבכתב-התגובה לא הוזמה טענתו של העותר, לפיה עורך שיחת הבירור שמע את הדברים אך לא תיעד אותם - יש לצאת מן ההנחה כי העותר התייחס בשיחת הבירור גם לנושא פציעתו. אשר-על-כן, ההחלטה בדבר הפסקה המינהלית של עבודות השירות, שנתקבלה על-ידי מפקד מחוז דרום של שב"ס,

נסמכה על המלצה שהתייחסה אך לתפקוד לקוי, מבלי להזכיר את סיבת אי-ההתייכבות למקום העבודה האחרון, הנטענת על-ידי העותר, קרי - פציעתו בתאונה. משכך, התבססה ההחלטה בדבר הפסקת עבודות השירות על תשתית ראיתית חלקית ולא מלאה. אכן, לכאורה אין לעותר אלא להלין על עצמו, משלא הגיע לשימוע שאליו הוזמן, ואם היה מתייצב היו נשמעים טיעוניו ומתקבלת החלטה עניינית בהתאם. עם זאת, לאור טענתו כי חתם על טופס ההזמנה לשימוע, אך לא נטל עותק ממנו, ולנוכח העובדה שלפציעה הקשה בתאונה עשויה להיות נפקות של ממש בהחלטה בעניין ההפסקה המינהלית של עבודות השירות - סבורני כי בטרם תינתן החלטה סופית בעניין ההפסקה המינהלית של עבודות השירות, מן הראוי ליתן לעותר הזדמנות נוספת להשמיע טיעוניו במסגרת שימוע.

התוצאה

9. על-יסוד האמור לעיל, מתקבלת העתירה, במובן זה שההחלטה מיום 19.2.14 בדבר הפסקה מינהלית של עבודות השירות מבוטלת; והעותר יוזמן לשימוע נוסף, שבעקבותיו תתקבל החלטה חדשה בעניינו.

המשיבים יזמינו את העותר לשימוע נוסף, באמצעות בא-כוחו עו"ד דוד ביטון. לקראת השימוע ידאג העותר להמציא למשיבים את כל החומר הרפואי הרלבנטי.

על המזכירות להמציא עותקים מפסק-הדין לצדדים.

ניתן היום, כ"ט באב התשע"ד, 25 באוגוסט 2014, בהיעדר הצדדים.